

VOORWOORD

De politieke aardbeving die W.S.P. ('Pim') Fortuyn in 2002 veroorzaakte, trilde zelfs in 2004 nog enigszins na. De gevestigde politieke partijen leden over het algemeen verlies bij de Europese verkiezingen in juni, waarvan vooral een nieuwkomer profiteerde – de door het Europese *enfant terrible* P.K.T.J. van Buitenen opgerichte partij Europa Transparant. In hun poging om zich meer te richten op de samenleving, hielden de meeste partijen zich in 2004 dan ook bezig met interne vernieuwing. In november volgde opnieuw een gebeurtenis die de Nederlandse samenleving schokte: de moord op de filmmaker Th. van Gogh. De reactie hierop leek aanvankelijk een steun in de rug voor het Tweede-Kamerlid G. Wilders, die zich twee maanden eerder van de VVD-fractie had losgemaakt en in meer dan één opzicht als opvolger van Fortuyn beschouwd werd.

Dit Jaarboek bevat een aantal beschouwingen waarin bepaalde facetten van de Nederlandse politiek anno 2004 onder de loep worden genomen. De traditionele Kroniek biedt een overzicht van de gebeurtenissen binnen de zich al dan niet 'hervormende' politieke partijen. Deze partijvernieuwing, waarbij de leden in het algemeen meer zeggenschap krijgen, staat centraal in de beschouwing van Voerman. De campagne voor de Europese verkiezingen die de Nederlandse partijen en hun kandidaten op internet voerden, is geanalyseerd door de communicatiewetenschappers Hagemann, Van Os en Jankowski. De politicologen De Beus en Pennings gaan in op de europeanisering van de Nederlandse politiek, waarbij zij ook de campagne voor de Europese grondwet in 2005 betrekken. Daarnaast bevat dit Jaarboek een nabeschuiving over de Tweede-Kamerverkiezingen van 2002 van de hand van de politicologen Adriaansen en Van Praag. De historicus Te Velde en het gewezen sociaal-democratische Tweede-Kamerlid Middel behandelen het fenomeen partijcultuur, een tot nu toe onderbelicht facet van de politieke partij. De historicus Vossen ten slotte beschrijft de opkomst van een partij die door sommigen wel als voorganger van de LPF wordt gezien: de Boerenpartij.

Groningen
december 2005

G. Voerman
Hoofd DNPP